

INTERVIEW

Hunkeren naar een haven

Tweehonderd historische schepen komen in 2020 naar Winschoten. En dat allemaal omdat Henk de Vrieze de haven van zijn jeugd niet kon vergeten.

MAAIKE BORST

Het is een foto in zwart-wit. Man met pet en vrouw met kordate blik kloppen aan de Havenkade-West in Winschoten een kleed uit.

Henk de Vrieze ziet ze zo weer voor zich. De bekende schippersfamilie Visser.

Als jongen speelde hij met hun zoon. Avonturen bij haven en industriegebied, kleine kereltjes op een eindeloos speelterrein. Dat is romantiek die geen man licht zal vergeten. Ook Henk de Vrieze niet.

Hij draait een shagje in de voorjaarszon, terwijl het smeltende ijs nog schittert in De Rensel, het oude riviertje dat vanaf het Winschoterdiep afbuigt richting de Tramhaven. Grote kerel, stoppelbaard, sobere zwarte jas, spijkerbroek: hij had zo een schipper kunnen zijn.

Die foto van de familie Visser hangt aan een paal op de kade. Net als andere oude foto's uit de haven. De Tramhaven in ontwikkeling: er zijn historische schepen aange-meerd, het pand van de Winschoter Expeditie Onderneming staat in de steigers, de oude foto's en het opgeknapte Van Gogh-bruggetje brengen sfeer, het havencafé heeft het terras buiten staan.

Die beweging is in gang gezet in 2011. Een clubje enthousiastelingen wilde graag een historische haven in Winschoten. Geestelijk vader van dat idee: Henk de Vrieze, de groot gegroeide jongen die de haven van zijn jeugd zag verloederen.

Na zeven jaar is verandering zichtbaar. Een ontwikkeling die vorig weekend werd bekroond door het besluit van de Landelijke Vereniging tot Behoud van het Historisch Bedrijfsvaartuig (LVBHB) om de jaarlijkse manifestatie van erfgoed in 2020 in Winschoten te houden.

Tweehonderd historische schepen, vijftigduizend bezoekers. De Vrieze deed een ingetogen dansje toen hij hoorde dat de LVBHB koos voor Winschoten.

Hij heeft de vereniging zelf overtuigd. Niet met een commercieel verhaal. „Daar houden schippers niet van.” Het was een verhaal over zijn jeugd. Over de graanrepubliek, de arbeiders, het rebelse en eigene van de streek. Daar houden schippers wél van. „Ze hebben er allemaal hard voor moeten werken.”

Henk de Vrieze is geen schipper. Hij heeft carrière gemaakt in de wegenbouw en werkte over de hele wereld – ‘van Oost-Siberië tot het Caribisch gebied en alles daartussenin’ –

Henk de Vrieze: „Thuis is altijd weer een verademing.” FOTO HARRY TIELMAN

maar keerde altijd terug naar Oost-Groningen. Hij woont al jaren in Scheemda. „Thuis is altijd weer een verademing.” Het eerste dat hij doet als hij terug is: op de fiets of in de auto de polder in. Voor de weidse luchten, de romantiek.

Hij had wel een schip. In het begin van deze eeuw kocht hij De Jonge Jan, een Groninger tjalk uit 1889, gebouwd in Martenshoek. Hij werkte in die tijd in Rotterdam, was zat van de hotels en kocht het schip als pied-à-terre. Twee maanden later stuurde zijn baas hem naar Oekraïne.

‘Niets mooier dan 's ochtends heel vroeg te rommelen op het wad’

Van de haven rijdt De Vrieze, in een Jaguar van de zaak, naar Blauwestad. Langs de waterglasfabriek, die hem 's avonds in slaap suste met het getik van

steentjes die van de lopende band vielen en die toen nog 'Gembo' heette: Gemeenschappelijke Energie Maakt Bloeiende Onderneming.

Daar, in het Oldambtmeer, ligt zijn trots: De Jonge Jan. In volle glorie. Strak in de lak, net een nieuwe mast erop. De Vrieze klimt aan boord en schenkt een drankje. Vertelt glunderend over avonturen. „Niets is mooier dan zomers om vier uur 's ochtends een beetje rommelen op het wad.”

Hij had dolgraag gewoond op een schip. Zijn vrouw, met wie hij twee

inmiddels grote kinderen heeft, wil dat niet.

„Dat is jammer. Dat is echt jammer.”

Eigenlijk is het hebben van een schip als De Jonge Jan voor particulieren alleen haalbaar als je erop woont. Ook voor De Vrieze werd het te veel: hij heeft het schip aan het bedrijf van zijn broer verkocht.

„Dat is ook een reden dat we die historische haven hebben ontwikkeld: om ligplaatsen te creëren voor mensen die wonen op zo'n schip en daarmee het erfgoed te behouden.”

De Jonge Jan was het eerste schip dat voer op het Oldambtmeer. „Ik was er een keer op aan het werk, kwam er een mevrouw aanlopen die naar De Jonge Jan wees en zei: 'daar ben ik geboren'. Ze woonden er met een gezin van zes. Niet voor te stellen.”

De Vrieze houdt van die verhalen, hij houdt van geschiedenis. Weten waar je vandaan komt helpt om te weten waar je naartoe gaat.

Ze woonden vroeger aan de Industrieweg 1. Zijn vader werkte als bureauchef bij de Koninklijke Nederlandsche Heide-maatschappij, voorloper van Arcadis. „Mijn vader was een politiek dier. Hij maakte heel goed duidelijk waarom hij PvdA stemde – en waarom ik dat ook moest doen.”

De Vrieze kreeg vanuit zijn jeugd mee dat het nuttig en noodzakelijk is je met die politiek te bemoeien, maar werd ook gevormd in landen als Oekraïne. „Dat je bij mensen thuis komt waar ze niks hebben: een koetje, een kip een varken misschien. En dan hebben ze een lege koelkast met één appel erin. En jij als gast moet die appel opeten.”

Het motiveert ook. Om iets te doen. De Vrieze vond zijn plek bij de Partij voor het Noorden. De eerste, zegt hij, en toen ook de enige die zich druk maakte over de gaswinning.

Duurzaamheid en energie houden hem bezig. „Ik zag het op de toendra: hoe door de opdooi gas vrijkwam uit de bodem. Als je een aansteker erbij hielde, ontvlamde die. Dat komt door de opwarming, door het zootje dat wij ervan hebben gemaakt.”

Hij denkt: je moet het verleden gebruiken om de toekomst beter te maken. „Dat gas heeft ons ook veel gebracht. Met die erfenis kunnen we ook juist iets positiefs doen. Duurzaam worden. Er zijn hier mogelijkheden genoeg.”

Toen De Vrieze als kleine jongen in de haven speelde, wilde hij piloot worden. Dat hield hij lang vol: hij ging voor de selectie naar vliegbasis Gilze-Rijen. Het lukte niet, hij was ook te lang. „Had iets te maken met schietstoelen en veilig uit je vliegtuig kunnen komen.”

Niet alle jongensdromen komen uit. Hij is geen piloot, woont niet op een schip. Maar hij kan wel varen met De Jonge Jan en weer genieten van de haven van zijn jeugd.

Hij ziet het voor zich: hoe Winschoten straks 's avonds graag nog even een wandelingetje maakt langs de haven. Over de boulevard.

„Daar word ik best wel vrolijk van. En het is eigenlijk zo simpel.”